

VELTU LĪNI ATCEROTIES...

28.08.1923.–31.12.2012.

Straujiem soļiem uz priekšu dodas 2013. gads. Atmiņā uzjundī aizgājušais gads, par to iedomājoties, ieskanas Valda Grēviņa rakstītās rindas no “Gesta Berlinga” izrādes: “Pār kalniem aizdipa kā stirnas...” Aizdipa — un paņēma līdzī vienu no viskrāšņākajiem mūsu teātra pasaules ziediem — Veltu Līni. Kā viņu dēvēt? — Par liliju? Par magoni vai rozi? Visticšāk viņai atbilst rozes vārds. Man atmiņā palicis viņas tēls no Pētera Pētersona lugas “Man trīsdesmit gadu” — Veltas Līnes tēloto jauno sievieti sauca par Rozi, kurai bija tikai trīsdesmit, un savam mīļotajam cilvēkam viņa saka:

*Man ir tikai trīsdesmit,
Tor, mīļais.
Es strādāšu,
Tu man palīdzēsi saskaitīt atlikušās
dienas
Un stundas.*

Veltai Līnei tobrīd tuvojās četrdesmitā gadskārta, viņas mīļotais cilvēks bija brīnišķais aktieris, staltais, sirsnīgais Gunārs Cilinskis, bet viņa joprojām atgādināja rozi — pievilcīga un skaista, protams, ziedam piemīt ērkšķi, un aktrise nekad neprata lišķēt, viņa nebija nekāda diplomāte: kas uz sirds, to viņa tieši arī pateica.

Roze ir zieds ar visdažādākajām krāsām, un tāda daudzkrāsainība piemita arī Veltas Līnes lomām — nekādā ziņā nevar nosaukt tieši vienu toni, kas raksturotu viņas radītos tēlus. Skatuves gaitas viņa iesāka 1942. g., kad toreizējais Tautas teātris, kas darbojās tagadējā Krievu drāmas teātra telpās, sāka uzņemt audzēkņus jaundibinātajā studijā, un viņu skaitā bija arī Velta Līne. Viņas tēvs par meitas izvēli nepavisam nebija priecīgs, taču piebīdījis: “Sava dzīve katram pašam jādzīvo.” Tēva teiciens Veltai deva stipru stimulu, lai pierādītu, ka aktiera profesija nav sliktāka par citām. Jau 1943. g. 22. oktobrī Līne notēloja savu pirmo lomu — Mijuki P. Apela drāmā “Zelta duncis”. Šogad aktrise būtu varējusi atzīmēt skatuves darbības septiņdesmito jubileju.

Aktrises īstās skatuves gaitas iesākās 1945. g. Latvijas PSR Drāmas teātrī, tā toreiz pārdēvēja Nacionālo teātri, un tā paša gada jūnijā viņa tēloja Skaidrīti Griguļa lugā “Uz kuru ostu?”. Veltas Līnes debiju kritiķi novērtēja labi, atzinīgus vārdus par viņu rakstīja dzejnieks un kritiķis Jānis Grots. Uz teātri gan viņai nācās braukt ar 3. tramvaju no Pērnavas un Avotu ielas krustojuma, jo Velta bija Grīziņkalna meitene.

Pirmais Veltas Līnes režisors Drāmas teātrī bija Ernests Feldmanis, pēc tam viņa strādāja pie Alfreda Amtmaņa-Briedīša, taču par tādu kā teātra krustmāti viņai kļuva Vera Baļuna, kas citu pēc citas jaunajai aktrisei

uzticēja vadošās lomas, un pāris sezonu laikā aktrise, neko nepārspilējot, kļuva par Drāmas teātra zvaigzni. Var minēt kaut vai tikai vienā — 1951. g. — notēlotās lomas: viņa bija Eiženija Grandē O. Balzaka līdzīga nosaukuma romāna dramatisējumā, Katerina V. Šekspīra komēdijā “Spītnieces savaldīšana” un Natālija Petrovna I. Turgeņeva lugā “Mēnesis uz laukiem”. Visos šajos iestudējumos Līnes pamudinātāja un ceļa rādītāja bija V. Baļuna, un aktrise katrā lomā gluži kā roze atmirdzēja citā krāsā. Apbrīnojams ir klasikas iestudējumos viņas tēloto sieviešu lomu vainags, kur pie jau nosauktajām var vēl pieņemt Raiņa Dīnu, Margaritu Gotjē A. Dimā lugā “Kamēliju dāma”, Ofēliju V. Šekspīra “Hamletā”, Žannu d’Arku A. Upīša drāmā.

Protams, nācās tēlot arī padomju autoru nereti frāzēm piebārstītājās lugās, arī tajās Velta Līne saglabāja savu sievišķību un jūtu patiesumu. Labi atceros A. Griguļa lugas “Māls un porcelāns” izrādi, tajā Velta Līne tēloja vecā Atvasaras mazmeitu Kaivu. Luga beidzas ar skaļu saukli: Kaiva saka: “Dzīve ir cīņa par labāku dzīvi”, un partorgs Gaujmalietis papildina: “Jā, dzīve ir cīņa par komunismu!” Šie jēdzieni raksturo lugas idejisko virzību, taču tajā ir neliela aina, kurā Kaiva tiekas ar inženieri Skulti, to tēloja Žanis Katlaps, un šajā ainā staroja patiesa, īsta, nesamākslota mīlestība, ko palīdzēja atveidot arī abu aktieru savstarpējās simpātijas.

Protams, gadi kā tagad, tā arī toreiz ritēja, un brīnišķīgi bija vērot Veltas Līnes pārvērtības uz skatuves: viņa joprojām apliecināja sevi mīlošo sieviešu lomās. Atceros viņu kā Elvīru Maksa Friša lugā “Santakrusa”, kādu brīnišķu loku viņa nostaigāja Blaumaņa lugas “Skroderdienas Silmačos” iestudējumu ciklā: vispirms bija Zāra, pēc tam atplauka kā Antonija un 1975. g. parādījās kā Pindaciša. Protams, tā nebija nekāda vecene, bet arī vairs ne jauna meitene. Brāļu Kaudzišu “Mērnīku laiku” iestudējumā viņa bija Oļiniete, bet Blaumaņa drāmā “Ugunī” — Vešeriene. Vienalga, kādu lomu tēlojot, Velta

Līne saglabāja maksimālo patiesības izjūtu, to viņai bija mācījuši A. Amtmanis-Briedītis, V. Baļuna un Alfreds Jaunušans: kad vajadzēja tēlot Pindacišu vai Vešerieni — viņa uzņāca uz skatuves, un mums bija pārliecība, ka redzam īstas lauku sievietes. Tāda pati sajūta pārņēma, vērojot viņas Fainu Raņevsku A. Obrazcova lugas “Divas sirdis” iestudējumā, ko toreiz izrādīja Dailes teātra mazajā zālē, jo Nacionālajā teātrī ritēja remonts, un ar šo izrādi sevi pārliecinoši apliecināja režisore Indra Roga. Lugas nosaukumā minētas divas sirdis, un Velta Līne vecīgo Raņevsku notēloja tā, it kā tai patiešām būtu divas sirdis: viņa bija gražīga, bieži vien komiska un tajā pašā laikā viņā staroja alkas pēc teātra, pēc darba, pēc mīlestības, viņā mita divas dabas, un to pārliecinoši apliecināja Velta Līne.

Skatītāji Veltai Līnei sagādāja gandarijumu — ar aplausiem, ar mīlestību. Taču dzīve aktrisi nepavisam netaupīja, viņa bieži slimoja, bet par to nesūdzējās. Daudzkārt smagāk viņa uztvēra savu tuvo, dārgo cilvēku aiziešanu: Baltezera dzelmē 1992. g. izdzisa viņas mīļotā Gunāra Cilinska dzīvība, pāris gadus Velta nebija vairs lāgā runājama, tik dziļi viņa pārdzīvoja vīra aiziešanu. Pēc vairākiem gadiem Līnes vasaras mājā Baltezerā izdzisa dēla Aigara dzīvība. Šī gada janvārī Veltu Līni izvadījām pēdējā gaitā, uz skatuves no tuviniekiem pie šķirsta bija tikai vedekla un mazmeitiņa. Protams, gar šķirstu nepārtraukti plūda skatītāju straume — Veltas Līnes talanta cienītāji.

Vēl samērā nesen Nacionālajā teātrī spoži mirdzēja trīs lielas dāmas: Lidija Freimane, Elza Radziņa, Velta Līne. Visas viņas nāca no vienkāršām ģimenēm, bet uz skatuves bija Karalienes. Protams, viņas lomu dēļ savā reizē bija greizsirdīgas, teātra pasaulē tā notiek, taču, ja aktrisēm bija pievērsti foto objektīvi, viņas ļoti, ļoti mīļi sarunājās. Tāds jau ir teātris, un par to gribas sacīt lielu, lielu paldies šīm brīnišķīgajām skatuves valdniecēm — Freimanei, Radziņai, Līnei.

Viktors Hausmanis